



**KOMENDANT GŁÓWNY
STRAŻY GRANICZNEJ**

Warszawa, dnia 1 lipca 2022 r.

KG-CU-II.072.55.2022

**Pan dr hab. Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich**

Szanowny Panie Rzeczniku,

w pierwszej kolejności chciałbym podziękować za zainteresowanie obszarem związanym z presją migracyjną na granicy polsko-białoruskiej, systemem detencji administracyjnej cudzoziemców oraz próbą zdiagnozowania potencjalnych obszarów ryzyka zawartych w przesłanym Raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur działającego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich pt. „*Sytuacja cudzoziemców w ośrodkach strzeżonych w dobie kryzysu na granicy Polski i Białorusi*”. Treść przedmiotowego dokumentu była przedmiotem mojej szczegółowej analizy w kontekście zarządzania obszarem detencji administracyjnej cudzoziemców. Jednocześnie, poniżej przesyłam stanowisko odnoszące się do zaleceń przedstawicieli ww. instytucji wskazanych w przedmiotowym raporcie.

1. W kwestii legalności pobytu cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach.

Kwestie związane z detencją administracyjną cudzoziemców, a w szczególności detencją osób małoletnich, były już wielokrotnie przedmiotem korespondencji kierowanej do Pana Rzecznika w latach ubiegłych. Ponownie pragnę zaznaczyć, że przesłanki do umieszczenia cudzoziemca w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców określa ustawa z dnia 12 grudnia 2013 roku *o cudzoziemcach* (zwanej dalej ustawą o cudzoziemcach) oraz ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku *o udzielaniu cudzoziemcom ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej* (zwanej dalej ustawą o ochronie). Przepisy ww. ustaw określają między innymi maksymalne okresy, na które zastosowanie tego rodzaju środka zapobiegawczego może wnieść uprawniony do tego organ. Bez względu na podstawę prawną, decyzja o umieszczeniu cudzoziemca w detencji należy do wyłącznej kompetencji właściwego sądu, który orzeka o umieszczeniu w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców poprzez wydanie stosownego postanowienia. Ustawa o cudzoziemcach, mając na uwadze dobro cudzoziemców, a w szczególności osób małoletnich, regulując kwestie związane z migracją nieuregulowaną, wprowadziła rozwiązania pozwalające na stosowanie alternatywnych do detencji środków zabezpieczających, tj. obowiązek zdeponowania dokumentu podróży, obowiązek zgłaszania się do organu Straży Granicznej w określonych odstępach czasu, obowiązek wpłaty zabezpieczenia pieniężnego, obowiązek

zamieszkiwania w wyznaczonym miejscu. Środek alternatywny do detencji jest stosowany – po wnikliwej analizie w zakresie możliwości zastosowania tego środka - przez organy Straży Granicznej, jak i przez sądy.

Odnosząc się do rekomendowanego wprowadzenia prawnego zakazu detencji dzieci, wydaje się celowym wskazanie, że całkowity zakaz umieszczania małoletnich cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach w wielu przypadkach mógłby powodować negatywne skutki dla tych osób. Należy mieć na uwadze ryzyko wykorzystywania osób małoletnich nie tylko w celach migracyjnych, ale również w obszarze działalności przestępczej, w tym również - podkreślanego w raporcie - handlu ludźmi. W konsekwencji, w odniesieniu do osób małoletnich, pośrednim efektem umieszczania ich w strzeżonych ośrodkach jest ich zabezpieczenie przed zagrożeniami wynikającymi z dalszej nieuregulowanej migracji.

W kwestii kuratora informuję, że obowiązek wyznaczenia tej kategorii przedstawiciela wobec osoby małoletniej na potrzeby prowadzenia postępowania administracyjnego wynika z ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku - *kodeks postępowania administracyjnego* (art. 30 § 2). Osoby fizyczne nieposiadające zdolności do czynności prawnych działają przez swych ustawowych przedstawicieli (art. 34 § 1 - organ administracji publicznej wystąpi do sądu z wnioskiem o wyznaczenie przedstawiciela dla osoby nieobecnej lub niezdolnej do czynności prawnych, o ile przedstawiciel nie został już wyznaczony). Tym samym należy rozumieć, że z mocy prawa, w przypadku każdego małoletniego cudzoziemca pozostającego na terytorium RP bez opieki, organy Straży Granicznej występują do sądu o wyznaczenie kuratora na potrzeby prowadzenia postępowania w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu.

Co do procesu określania wieku osoby podającej się za małoletnią informuję, że właściwe oszacowanie wieku jest konieczne dla zagwarantowania odpowiednich praw cudzoziemca w trakcie prowadzenia postępowania w sprawie udzielenia mu ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz postępowania w sprawie zobowiązania do powrotu, którego istotnymi elementami są identyfikacja cudzoziemca, jak i zabezpieczenie cudzoziemca na potrzeby realizacji decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu poprzez umieszczenie osoby w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców. W przypadku wątpliwości dotyczących wieku cudzoziemca, który podaje się za osobę małoletnią i nie dysponuje dokumentami tożsamości, poddaje się go - za jego zgodą lub za zgodą jego przedstawiciela ustawowego – odpowiednim badaniom lekarskim ukierunkowanym na ocenę biologicznego wieku. Wyniki badań lekarskich wskazują szacowany wiek biologiczny tej osoby, wraz ze wskazaniem granicy błędu.

2. W zakresie dostępu do opieki psychologicznej.

Opieka psychologiczna świadczona jest we wszystkich strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców. Niemniej jednak pragnę zapewnić, że z uwagi na istotę zagadnienia, stale podejmowane są działania zmierzające do zwiększenia liczby oraz godzin przyjmowania psychologów i lekarzy świadczących usługi na rzecz cudzoziemców umieszczonych w obiektach detencji administracyjnej, współmiernie do istniejących w tym zakresie potrzeb.

We wszystkich strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców stworzone zostały odpowiednie warunki optymalizujące pobyt cudzoziemca poprzez stały nadzór i wsparcie w postaci specjalistów (opiekun socjalny, psycholog wewnętrzny) powołanych do wczesnej identyfikacji osób o szczególnych potrzebach. Wdrożony katalog rozwiązań ułatwiających identyfikację i właściwą dalszą opiekę dla tej grupy cudzoziemców obejmuje m.in. konsultacje z lekarzami specjalistami oraz regularne konsultacje psychologiczne. Zapewniam, że Straż Graniczna dokłada wszelkich starań, aby wypracowane metody i posiadane narzędzia spełniały swoją rolę w procesie zabezpieczania m.in. pomocy psychologicznej

(również w zakresie dostępu do psychologa zewnętrznego) dla osób umieszczonych w ośrodku. Zatem, cudzoziemcom przebywającym w strzeżonych ośrodkach zapewniona jest bieżąca, szeroka pomoc medyczna oraz - w zależności od występujących w tym zakresie potrzeb - również pomoc psychiatryczna i możliwość korzystania z terapii leczenia uzależnień.

W tym miejscu pragnę podkreślić, że w przypadku stwierdzenia – w oparciu o diagnozę lekarską lub psychologiczną – przesłanki do zwolnienia cudzoziemca ze strzeżonego ośrodka, organ Straży Granicznej, któremu podlega strzeżony ośrodek dla cudzoziemców, wydaje, bez konieczności wnioskowania w tej sprawie do sądu, postanowienie o zwolnieniu cudzoziemca ze strzeżonego ośrodka. Zgodnie z art. 406 ust. 1 pkt. 2 ustawy o cudzoziemcach, postanowienie o zwolnieniu ze strzeżonego ośrodka lub z aresztu dla cudzoziemców wydaje niezwłocznie, z urzędu lub na wniosek cudzoziemca, organ Straży Granicznej, (...), w przypadku stwierdzenia, że zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 400, (tj. gdy mogłoby to spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia cudzoziemca, lub jego stan psychofizyczny może uzasadniać domniemanie, że cudzoziemiec był poddany przemocy).

Mając na uwadze dobro cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, w przypadku dostrzeżenia jakichkolwiek zachowań agresywnych lub samoagresji, podejmowane są natychmiastowe działania zaradcze (rozdzielenie osób, ulokowanie ich w różnych częściach ośrodka), a następnie wprowadzane są konsultacje, w pierwszej kolejności z psychologiem strzeżonego ośrodka, a w razie potrzeby, lub na życzenie, również z psychologiem zewnętrznym lub psychiatrą. Użycie środka przymusu bezpośredniego – zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi – opiera się wyłącznie na zasadzie niezbędności oraz proporcjonalności do stopnia zagrożenia i ma miejsce tylko i wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, określonych w ustawie.

Z uwagi na specyfikę funkcjonowania omawianych obiektów informuję, że przykładam dużą wagę do kompetencji, kształtowania wiedzy i wyrabiania odpowiedniego poziomu świadomości i wrażliwości funkcjonariuszy i pracowników realizujących swoje zadania w ośrodkach strzeżonych. Nieodłącznym elementem powyższego jest stwarzanie odpowiednich możliwości oraz dostępu do ciągłego i systematycznego podnoszenia kompetencji poprzez organizację różnego rodzaju szkoleń i kursów doskonalących. Kształtowanie kompetencji funkcjonariuszy i pracowników w zakresie identyfikacji osób z grup wrażliwych odbywa się w ramach warsztatów pt. „Identyfikacja osób należących do grup wrażliwych (ofiary handlu ludźmi, osoby ze stresem pourazowym (PTSD), z zaburzeniami psychicznymi) w kontekście realizowanych procedur administracyjnych”. Przedmiotowe warsztaty mają na celu podniesienie umiejętności funkcjonariuszy i pracowników (w tym również kadry psychologicznej) Straży Granicznej w zakresie identyfikacji osób umieszczonych w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców, które potrzebują zapewnienia szczególnej opieki z uwagi na fakt, iż mogą być ofiarami przemocy, tortur, gwałtów oraz innych ciężkich form przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej. Uzupełnieniem powyższego były szkolenia w zakresie poszerzenia wiedzy z zakresu praktycznego wykorzystywania zasad określonych w Protokole Stambulskim podczas wykonywania czynności z cudzoziemcami – prawdopodobnymi ofiarami tortur lub innych form przemocy oraz z technik komunikowania się z takimi osobami, w ramach współpracy z Biurem UNHCR w Warszawie. Oferta szkoleniowa uzupełniona jest również kursami językowymi, takimi jak roczne, intensywne kursy języka gruzińskiego, wietnamskiego oraz urdu oraz tygodniowe warsztaty języka angielskiego oraz rosyjskiego adresowane dla różnych grup zaawansowania. Dodatkowo organizowane są systematyczne szkolenia z języka angielskiego.

3. W zakresie prawa do informacji.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie, w przejściach granicznych zapewnia się cudzoziemcowi dostęp do informacji o możliwości złożenia przez niego wniosku o udzielenie ochrony

międzynarodowej. Informacja o możliwości kontaktu z UNHCR i organizacjami pozarządowymi udzielającymi cudzoziemcom pomocy (włącznie z ich danymi teleadresowymi) zawarta jest w pisemnej *Informacji dla cudzoziemców ubiegających się o udzielenie cudzoziemcom ochrony międzynarodowej na terytorium RP*. Informacja ta jest udostępniana cudzoziemcowi w przypadku zadeklarowania przez niego chęci ubiegania się o taką ochronę.

Zgodnie z art. 327 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach organ prowadzący postępowanie w sprawie wydania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu zapewnia cudzoziemcowi, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, możliwość korzystania z pomocy tłumacza. Zgodnie z ust.2 organ, który wydał decyzję o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu, dokonuje w języku zrozumiałym dla cudzoziemca ustnego lub pisemnego tłumaczenia podstawy prawnej decyzji, rozstrzygnięcia oraz pouczenia, czy i w jakim trybie służy odwołanie od decyzji. W praktyce decyzja jest tłumaczona cudzoziemcowi ustnie przy jej wręczaniu, lub też wraz z decyzją wręczany jest cudzoziemcowi dodatkowy formularz zawierający informację o podstawie prawnej wydanej decyzji o zobowiązaniu do powrotu, o jej rozstrzygnięciu, w tym o zakazie wjazdu, a także pouczenie o możliwości złożenia odwołania (formularze takie są dostępne w 8 językach, tj. w języku polskim, angielskim, rosyjskim, ukraińskim, białoruskim, chińskim, arabskim i tureckim). Prowadzony w tej materii nadzór wykazał, iż czynność ta jest realizowana zgodnie z powyższym stanem prawnym.

Procedura przyjęcia cudzoziemca do strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców obejmuje między innymi konieczność pouczenia cudzoziemca w języku dla niego zrozumiałym o przysługujących mu prawach i o obowiązkach oraz zapoznanie go z przepisami regulującymi pobyt w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców. Fakt ten cudzoziemiec potwierdza własnoręcznym podpisem. Zatem cudzoziemiec przyjmowany do strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców otrzymuje na piśmie *Pouczenie o przysługujących mu prawach i nałożonych na niego obowiązkach oraz zasadach pobytu w strzeżonym ośrodku (...)*. Przedmiotowe informacje zostały centralnie przetłumaczone przez Zarząd do Spraw Cudzoziemców KGSG na następujące języki: angielski, francuski, rosyjski, ukraiński, arabski, chiński, gruziński, hindi, urdu, mongolski, perski, ormiański, wietnamski, bengalski, hiszpański i są umieszczane w miejscach ogólnodostępnych (biblioteka, tablice informacyjne), co w sposób bezsporny umożliwia cudzoziemcowi zapoznanie się z tym dokumentem w języku dla niego zrozumiałym. Analogicznie przetłumaczony został *Porządek dnia* – dokument o charakterze informacyjnym - zawierający m.in. przepisy dotyczące rozkładu dnia, reguluje zasady przeprowadzania widzeń, otrzymywania i wysyłania korespondencji, składania skarg i wniosków, korzystania z opieki medycznej i psychologicznej, realizowania zakupów - ułatwiający cudzoziemcom codzienne funkcjonowanie w ośrodku.

Reasumując, prawo cudzoziemców do zapoznania się z przysługującymi im prawami w języku dla nich zrozumiałym jest realizowane. W przypadkach występowania jakichkolwiek trudności komunikacyjnych z cudzoziemcem, Straż Graniczna każdorazowo podejmuje działania związane z zabezpieczeniem obecności właściwego tłumacza, co następuje w najszybszym możliwym terminie. Niezależnie od powyższego, w każdym strzeżonym ośrodku funkcjonuje również opiekun powrotowy, odpowiedzialny za informowanie o bieżącej sytuacji dotyczącej każdego etapu postępowań administracyjnych prowadzonych w sprawie każdego cudzoziemca. Tak więc cudzoziemiec ma możliwość uzyskania informacji na temat swojej sytuacji faktycznej i prawnej. Dodatkowo, zasady pobytu w strzeżonym ośrodku są elementem rozmowy wstępnej cudzoziemca z opiekunem socjalnym.

4. W zakresie poprawy warunków bytowych.

Warunki zapewnione w strzeżonych ośrodkach spełniają standardy określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 kwietnia 2015 roku w sprawie *strzeżonych ośrodków*

i aresztów dla cudzoziemców. Nowelizacja rozporządzenia dopuszcza zmniejszenie metrażu przysługującego na jednego cudzoziemca w pokoju dla cudzoziemców lub w celi mieszkalnej z 4m² do 2m², nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy. Pragnę zaakcentować, że rozwiązanie to ma charakter szczególny i stosowane jest tylko i wyłącznie w sytuacji wyższej konieczności, tj. sytuacji umieszczenia jednocześnie dużej liczby cudzoziemców w ośrodku detencji administracyjnej. Jednocześnie chciałbym zaznaczyć, że wskazywana w raporcie - czasowo stosowana - minimalna powierzchnia przypadająca na osobę w strzeżonym ośrodku, tj. nie mniejsza niż 2m², określa powierzchnię będącą do dyspozycji cudzoziemca tylko i wyłącznie w pokoju mieszkalnym. Pragnę podkreślić, że cudzoziemcy przebywający w strzeżonych ośrodkach mają swobodę poruszania się po obiektach tego ośrodka, z wyłączeniem części administracyjnych, w tym korzystania z pełnej infrastruktury, w tym infrastruktury zewnętrznej. Co do zasady cudzoziemcy mają więc prawo korzystać z zewnętrznej i wewnętrznej infrastruktury ośrodka bez ograniczeń, tj. w godzinach 06.00-22.00, z wyłączeniem czasu przeznaczanego na posiłki. Jednocześnie informuję, że porównywanie obiektów detencji administracyjnej cudzoziemców z jednostkami o charakterze penitencjarnym nie znajduje potwierdzenia w stanie faktycznym. Warto zwrócić uwagę na zasadniczą różnicę między tymi obiektami, które funkcjonują na całkowicie odmiennych zasadach.

W kwestii tzw. krat w oknach informuję, że wspomniane powyżej rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych dopuszcza możliwość instalowania tego rodzaju zabezpieczeń. Niemniej jednak, Straż Graniczna stopniowo dąży do zmiany tej formy zabezpieczenia, stosując inne, dające gwarancję bezpieczeństwa, rozwiązania. Nadmieniam, że w chwili obecnej tzw. „bezpieczne okna” funkcjonują już w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w Kętrzynie, Białej Podlaskiej oraz w Lesznowoli. Jednocześnie informuję, że w kolejnych latach sukcesywnie będą dokonywane modernizacje ośrodków w przedmiotowym zakresie, czego przykładem jest planowana na rok 2023 modernizacja Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Krośnie Odrzańskim, gdzie m.in. planowane jest zainstalowanie systemu „bezpiecznych okien”.

Odnosząc się do przedstawionej w raporcie kwestii przeludnienia obiektu w Wędrzynie, informuję, że przedmiotowa problematyka została rozwiązana na początku 2022 roku. Odtworzenie profilu męskiego ośrodków strzeżonych w Lesznowoli, Przemyślu oraz Białymstoku, tj. przywrócenie możliwości przyjmowania cudzoziemców o profilu *samotny mężczyzna*, w istotny sposób wpłynęło i przyczyni się w dalszej perspektywie do zmniejszenia liczby osób umieszczanych w tym obiekcie. Zdolność kwaterunkowa obiektu w Wędrzynie obecnie wynosi 340 miejsc, a poziom wykorzystania miejsc nie przekracza 30%. Pragnę dodatkowo podkreślić, że minimalna powierzchnia przypadająca na osobę w obiekcie w Wędrzynie jest nie mniejsza niż 4 m².

W kwestii dotyczącej wspólnego umieszczania rodzin informuję, że przedmiotowe zalecenie jest od lat stosowane przez Straż Graniczną. Cudzoziemcy umieszczani są w strzeżonych ośrodkach przede wszystkim na podstawie kryterium płci / kategorii osób (samotni mężczyźni, samotne kobiety, rodziny) oraz zgodnie z zabezpieczeniem najlepszego interesu dziecka, co umożliwiło sprofilować ośrodki pod względem kategorii osób tam umieszczanych. Jest to rozwiązanie optymalne, pozwalające przede wszystkim wyodrębnić ośrodki dedykowane rodzinom z dziećmi i małoletnim bez opieki.

Odnosząc się o całości obszaru w zakresie poprawy warunków bytowych w ośrodkach detencji administracyjnej pragnę podnieść, że obiekty te są objęte stałą kontrolą sędziów penitencjarnych. W sprawozdaniach powizytacyjnych, które również są przedmiotem mojej analizy, nie zawarto żadnych treści sygnalizujących nieprawidłowości w obszarach poruszanych w przedmiotowym raporcie. Niemniej jednak, jak zostało wskazane powyżej, Straż Graniczne stale dąży do podnoszenia standardów bytowych w strzeżonych ośrodkach, czego dowodem są zarówno już zrealizowane modernizacje poszczególnych obiektów, jak i planowane na kolejne lata dalsze remonty.

5. W zakresie kontaktu cudzoziemców ze światem zewnętrznym.

Zgodnie z polskim prawem cudzoziemcy mają zagwarantowaną możliwość korzystania z Internetu na stanowiskach komputerowych dostępnych w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców. Niezależnie od powyższego pragnę zapewnić, że Straż Graniczna dokłada wszelkich starań, by sukcesywnie zwiększać liczbę dostępnych stanowisk internetowych, a także zwiększać możliwości techniczne przesyłu danych. Zgodnie z przyjętymi zasadami cudzoziemcy przebywający w strzeżonym ośrodku mogą korzystać z prywatnych telefonów komórkowych, o ile te nie posiadają funkcji nagrywania i rejestracji obrazu oraz dostępu do Internetu. W innym przypadku telefon jest deponowany w depozycie strzeżonego ośrodka, a cudzoziemcowi może zostać - na jego prośbę - wypożyczony aparat zastępczy służbowy, nieposiadający ww. funkcji. Ponadto każdy cudzoziemiec ma prawo zgłosić potrzebę skorzystania ze swojego telefonu. W takiej sytuacji telefon jest wydawany z depozytu na czas planowanej rozmowy.

6. W zakresie zapewnianej opieki medycznej.

Za jakość i organizację świadczonych usług medycznych odpowiadają Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej (PZOZ) poszczególnych oddziałów Straży Granicznej. Realizacja usług przebiega w oparciu o personel PZOZ lub podmioty zewnętrzne na podstawie umowy cywilno-prawnej. Dostęp do pomocy medycznej (podstawowej oraz specjalistycznej) w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców nie odbiega pod względem procedury dostępu (kilkuetapowość dostępu do pomocy specjalistycznej) oraz jej jakości od pomocy medycznej, z której korzystają obywatele RP. Do dyspozycji cudzoziemców pozostają lekarze, pielęgniarki, ratownicy medyczni.

Zgodnie z ustawą o cudzoziemcach, cudzoziemca przyjętego do strzeżonego ośrodka lub aresztu dla cudzoziemców poddaje się niezwłocznie badaniu lekarskiemu oraz w miarę potrzeby zabiegom sanitarnym. Jednym z praw cudzoziemca jest prawo do korzystania z opieki zdrowotnej i umieszczenia w zakładzie opieki zdrowotnej, jeżeli stan jego zdrowia tego wymaga. Od grudnia 2016 roku ujednolicono zasady przeprowadzania badań przesiewowych po umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku poprzez poszerzenie pakietu przeprowadzanych badań o dodatkowe badania lekarskie (RTG klatki piersiowej, badanie elektrokardiologiczne oraz badania laboratoryjne (morfologia, glukoza, HCV, HBS, HIV, WR, analiza moczu i test ciążowy w przypadku kobiet w wieku 18-45 lat).

Pragnę zapewnić, że dokumentacja medyczna każdego cudzoziemca jest przechowywana zgodnie z obowiązującymi zasadami poufności, a dostęp do niej ma tylko wyznaczony personel medyczny. Badania lekarskie osób umieszczonych w ośrodku są przeprowadzane z poszanowaniem prawa do prywatności, bez obecności osób postronnych. Przestrzeganie tajemnicy lekarskiej powinno się odbywać na takich samych zasadach jak w placówkach zdrowotnych, dostępnych dla obywateli polskich. Dokumentacja medyczna cudzoziemców jest przechowywana zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, uniemożliwiający dostęp do nich osobom spoza personelu medycznego.

7. W kontekście prawa do złożenia skargi.

Zapewniam, że cudzoziemcy są informowani o swoich prawach w zakresie korzystania z mechanizmu skargowego. Informacje w przedmiotowym zakresie są przekazywane podczas rozmowy wstępnej prowadzonej z cudzoziemcem przez opiekuna socjalnego i opiekuna powrotowego. Cudzoziemcy są informowani o możliwości skorzystania z przysługującego im prawa wynikającego z faktu

umieszczenia w ośrodku strzeżonym, tj. m.in. do składania próśb, skarg i wniosków do kierownika strzeżonego ośrodka albo organu Straży Granicznej, któremu podlega ten ośrodek, lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców (art. 415 ust. 1 pkt 18 ustawy o cudzoziemcach). Możliwość i tryb składania skarg, jak również bezpośredniego kontraktu z kierownikiem ośrodka precyzuje również treść dokumentu regulującego porządek dnia w tym obiekcie. Dodatkowo w miejscach ogólnodostępnych udostępnione są informacje dotyczące podmiotów zewnętrznych (dane teleadresowe) właściwych w kwestiach możliwości korzystania z mechanizmu skargowego.

8. W kwestii opieki konsularnej zapewnianej cudzoziemcom.

Kontakty z przedstawicielstwami dyplomatycznymi mają zastosowanie wyłącznie w celach identyfikacyjnych cudzoziemca, w przypadku gdy nie jest on potwierdzony na potrzeby prowadzonego wobec niego postępowania administracyjnego. Natomiast cudzoziemiec ma prawo kontaktowania się z polskimi organami państwowymi, a także z przedstawicielstwem dyplomatycznym lub urzędem konsularnym państwa obcego.

9. W kontekście właściwego traktowania.

Jak słusznie wskazano w raporcie, zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o *Straży Granicznej* funkcjonariusze w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności oraz przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela. W myśl powyższego, dotychczasowe doświadczenia w zakresie kontaktów funkcjonariuszy Straży Granicznej z cudzoziemcami wskazują, iż nie występuje problem złego fizycznego traktowania zatrzymanych osób, w tym lekceważącego zachowania funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej w stosunku do osób przebywających w strzeżonych ośrodkach. Zapewniam, że funkcjonariusze Straży Granicznej realizują swoje zadania służbowe w oparciu i w granicach obowiązującego prawa, jak również z poszanowaniem praw i godności człowieka. W kontekście powyższego, nie zidentyfikowałem również sygnałów wskazujących na stosowaną praktykę zwracania się do osób umieszczonych w obiektach detencji administracyjnej po numerze identyfikacyjnym.

Obszar związany z bezpieczeństwem osób umieszczonych w ośrodku strzeżonym jest dla mnie sprawą nadrzędną. W przypadku występowania sytuacji nadzwyczajnych, Straż Graniczna każdorazowo reaguje adekwatnie do zidentyfikowanych w przedmiotowym zakresie obszarów ryzyka. Co istotne, pierwszym, kluczowym elementem dla rozwiązania trudnej sytuacji, jest obowiązkowe podejmowanie działań mediacyjnych i negocjacyjnych z cudzoziemcem, celem zidentyfikowania źródła podjętego działania, a następnie podjęcie indywidualnych rozmów mających na celu wypracowanie rozwiązań pozwalających na zapobieganiu tego typu sytuacjom w przyszłości. Dodatkowo, w ramach działań profilaktycznych, monitorowane są zachowania i nastroje cudzoziemców. Wyodrębnione w strukturach ośrodków sekcje edukacyjne wyczułone są na wszelkie symptomy mogące wskazywać na ewentualną możliwość występowania zachowania lub zdarzenia niepożądanego. Zadaniem pracowników i funkcjonariuszy ww. sekcji jest nie tylko reagowanie w przypadku zidentyfikowania jakichkolwiek aktów dyskryminacji czy przemocy, ale także zapobieganie tego typu niepożądanym zachowaniom i zdarzeniom.

10. W zakresie polityki kadrowej.

Zapewniam, że priorytetem Straży Granicznej jest zwracanie uwagi na staranny dobór funkcjonariuszy typowanych do służby w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców. W strukturze etatowej strzeżonego ośrodka funkcjonują sekcje, które mają zróżnicowane zakresy obowiązków.

Funkcjonariusze wykonują różne zadania i oczekuje się od nich wyspecjalizowanej wiedzy w konkretnych dziedzinach. Inne są wymagania względem funkcjonariuszy Służby Ochrony, inne od funkcjonariuszy wykonujących czynności administracyjne. W ośrodku pracą z dziećmi zajmują się szczególnie wyselekcjonowani funkcjonariusze Sekcji Edukacyjnej. Są to osoby z przygotowaniem pedagogicznym, często z doświadczeniem w pracy w placówkach dydaktycznych bądź wychowawczych. Dodatkowo, szczególną uwagę zwracam na inne przydatne umiejętności i wiedzę kandydatów do służby w Sekcji Edukacyjnej (np. wiedza medyczna, rehabilitacyjna). Standardem jest również, że kadra Sekcji Edukacyjnej pracuje w ubiorze cywilnym oraz wykazuje się znajomością przynajmniej jednego języka obcego, którego poziom znajomości udokumentowany jest ukończeniem stosownych studiów lub kursu zakończonego uzyskaniem odpowiedniego certyfikatu.

W kwestii obiektu w Wędrzynie, w celu zapewnienia należytej obsady kadrowej niezbędnej dla działalności tego oddziału oraz zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa ośrodka stale dokonywane były i są – w oparciu o przeprowadzaną bieżącą ocenę potrzeb kadrowych – czasowe delegowania funkcjonariuszy SG z innych jednostek organizacyjnych SG do pełnienia służby w ww. obiekcie. Ponadto, celem zapewnienia odpowiedniego, jakościowego poziomu funkcjonowania ośrodka, delegowania funkcjonariuszy SG zostały oparte na formule zdefiniowania konkretnych potrzeb co do delegowanych osób. Działanie to spowodowało utworzenie – na poziomie centralnym - stałego korpusu funkcjonariuszy SG (sprofilowanego w 3 kategoriach tj. profil ochrony, profil administracyjny, profil – opiekun socjalny), którzy w ramach cyklicznego delegowania realizują zadania w ww. obiektach.

Odnosząc się do całości materiału przedstawionego przez Krajowy Mechanizm Prewencji Biura Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczące sytuacji cudzoziemców w ośrodkach strzeżonych w dobie kryzysu na granicy Polski i Białorusi, pragnę zapewnić, że Straż Graniczna jest otwarta na każde sugestie dotyczące obszaru detencji oraz wszelkie propozycje mające na celu podniesienie jakości zarządzania detencją. Jednocześnie wyrażam nadzieję, że przedstawione przez mnie informacje pomogą rozwiązać Pana wątpliwości odnośnie wskazanych w raporcie obszarach związanych z funkcjonowaniem detencji administracyjnej.

Z poważaniem

gen. dyw. SG Tomasz Praga

/podpisano elektronicznie/